

нялетае дзяцей сваіх і што людзі уцекаюць са старонкі дзе радзі ліся?

Юры Верэшчака.

Песьняр чыстый красы.

У канцы краю Расейскай зямлі — здалёк ад роднай старонкі — сплету песьняр свой „Вянок“ с „шчырых думак і чуцьця“.

Захаваў ён у сваёй чулай на ўселяе характасто душы „краскі, сьвежыя калісьці“; з іх тварыў прыгожыя абразы далёкай Бацькаўшчыны і ўліваў пачуцьцё і душу ў тое, што жыло калісь і замёрла, ды толькі сьлед у гутарках-легендах народных пакінуло, у творах даўных майстроў-артыстоў адбіваецца.

Не здарма на першай старонцы сваёй кніжкі звертаецца Максім Богдановіч да чытачоў сваіх з гэтакімі славамі:

Вы, хто любіцца натрапіць між староніц старых, пажоўклых кнігі, ўжо даўно забытай, блеклы, высахшы лісток, — праглядзіце гэты томік...

Запраўды: чытаць вершы Богдановіча павінны толькі тыя, хто разумее музыку слова, чья душа бачыць характасто ў чыстай паэзіі.

Богдановіч любіць родную старонку, любіць свой народ беларускі. Здалёк глядзіць ён на родныя вёскі і ўсюды бачыць панаваньне гора і бяды: „хвалай шырокай“ разлілося горэ па ўсёй зямлі, „родны наш край затапіла“. І з грудзей песьняра рвецца крык-кліч: „Брацьця! ці зможам грмадзкае горэ? Б, ацця! ці хваце нам сілы?“.. Сілы хваце — песьняр верыць у гэта. Ён глядзіць у мінуўшчыну, як „нашых дзедаў дужылі обшары лясоў“, як „яны тые пушчы звадзілі агнём“, і радзіць браць прыклад „з гэтых дзедаў суровых, не хіліцца з бяды, не пужацца агня“. Ён верыць, што і ў нас усплывуць з дна захаваньне тамака перлы, і раўнуючы народ да мора, кліча:

Удар, цыклон, удар на морэ,
палуй яго ў глухое дно,
ўсплясьні ваду, — і перлаў горы

на бераг выкіне яно!..

Але не грамадзкія тэмы займаюць глупым чынам паэта: ён перш за ўсё шукае чыстай красы і ў тэй дзяўчынцы васьмілетняй што, пахіліўшыся с трывогаю над плачучым брацікам, выяўляе песьняру тайну Мадонны Рафаэля („Мадонны“), і ў народнай веры ў лясую і русалак ды вадзянікоў, („У зачарованым царстві“), і ў абразоў роднай прыроды, і ў страніцах мінуўшчыны („Старая Беларусь“).

Богдановіч — сьведомы паэт: ён ня толькі пачувае красу, — ён яе разумее. І — каб перэказаць нам яе — падбірае такія словы і абразы, што папраўдзі выклікаюць у нашай душы шчырыя адгукі. Ён у яго выходзіць ў такіх мяккіх тонах, быццам на старых тканінах-гобэленах; ўсё сагрэта шчырым пачуцьцём, ды ўсё гэта жыве, выдаецца рэальным.

Лясун калышыцца на тонкаствольных соснах, і здаецца, быццам чуцьно яго граньне... У срэбных праменьнях месяца купаюцца русалкі і расплетаюць свае косы. — на дне рэкі — ў ціне, ў вечнай цішы — сьціць сівавусы, згорблены вадзянік адвечным сном: аб ім ужо ніхто ня помніць... Чуецца шэlest вужоў, што на ўзьвіжэньне — ў цёмную восеннюю ночку — с царом зьмянім на перадзі паўзучы праз лясы і палі „на зімовы цёплы вырай“... З далёкай мінуўшчыны паўстаюць жывыя абразы „Летапісца“ і „Перапісчыка“; вясковыя дзеўчаты, у панскі двор узятые „ткаль залатыя паясы“, кідаюць праз шыбы сумны, тужлівы пагляд за вакно — туды „дзе расцвіла весна, дзе блішчэ збожжэ ў яснай далі, сінюць міла васількі“, — і „тэ, за быўшыся, рука заміж персідзкаго узору цвяток радзімы васілька“...

Богдановіч умеє ўсё ажывіць, ператварыўшы на сваёму. І лёгка люцца яго вершы кунштоўнай, філіграннай работы, а кожны формай падходзіць да думкі. Думак тых — багата, і васьм бачым у „Вянку“ вершы такой формы, такой будовы — часта вельмі радкай, якой могуць пахваліцца толькі найбольш культурныя народы з найвышэй развітай літэратурнай мовай, здаецца, калі б наш „песьняр красы“ меў толькі адну мэту: паказаць што беларуская мова можа разві-

вацца, як мова літэратурная, — дык ён гэтай мэты дайшоў.

„Вянок“ — гэта праўдзівая перла ў беларускай паэзіі. Раўнавага Богдановіча ні с кім ня будзем не затым, што німа лепшых за яго паэтоў (бо такія ёсць), але затым, што ён ні да каго не падобны. Яго душа замкнёная ў сабе, жыве ў нейкім іншым, асаблівым сьвеці — у сьвеці чыстай красы і шчырай паэзіі, ды толькі праз яе глядзіць на нашае жыцьцё — рэальнае, цяжкае, поўнае змаганьня і безупыннай працы. І як у летні гарачы дзень у крыстальнай чыстай крынічнай вадзе асьвежаецца нашае цела, так асьвежае душу паэзія Максіма Богдановіча.

Г. Б.

Зоры мае сьветлыя.

Зоры мае сьветлыя,
Вы развейце жалё,
Думку маю вольную
Панясіце ў далё.
Ў мараш я правёў бы тут
Увесь ночны час;
Ўсё глядзеў бы, зорачкі
Сьветлыя, на вас.
На пучы сьвяціце мне,
Як той аганёк:
Я на скрыдлах ночэчкі,
Паляту здалёк.
Палячу душою я
Ў сьветлы, дзіўны край,
Дзе чароўна, вольна так —
Сьвеціцца там рай.
Набярэся сіл я там,
Новых сьветлых дум,
Прыляту ізноў сумы,
І развею соды.
І атдам табе я ўсе
Думкі, краю мой,
І ізноў с табою тут
Я зліюсь душой.
Дык блішчыце ж, зорачкі,
І развейце жалё,
Думку маю вольную
Панясіце ў далё!

Я. Журба.

3 Беларусі і Літвы.

3 Віленшчыны.

М. Вязьня (Вілейск. пав.).

Дужа цікавую гісторыку расказаў мне адзін вучыцель. Вяс-